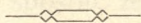

MATERIAŁY I POSZUKIWANIA.

Nowe przyczynki do drugiego wydania „Księgi przysłów“

S. Adalberga.

Setka II.

101. **Marzec** 26. Odm. w „Pismach rozmaitych“ Aug. Żdżarskiego (Warsz. 1823. t. II., s. 222.): „Suchy marzec, mokry maj, | Będzie żytko, kieby gaj“.

102. **Mieć**. Dod. z Magnuszewskiego „Zemsty panny Urszuli“ (rozd. V.) przysł., znane zresztą powszechnie: „mam ich wszystkich za ba i bardzo“, czyli, jak wymawiają we Lwowie: za bajbardzo.

103. **Mierzyć** 3. Prw. *Pap. K.* XXIV., 25—6.: „Jakową miarą mierzysz ty bliźniemu twemu, | Takową mierzyć będą i tobie samemu“ i tamże LXXI., 31.: „A jak komu sam mierzysz, tak ci też odmierzają“.

104. **Mieciąg**. Brak znanego powszechnie zwrotu, który czytam w „Szkicach“ A. Szymańskiego (I., 68.: Maciej Mazur) w zdaniu: „(Ano myślę sobie, gorzej będzie, bo na pewniaka szykuje mi co takiego, że) ruski miesiąc popamiętam“. Podobnie Sewer-Maciejowski w „Kobiecie“ (*Życie* Krak. 1898.) pisze: „(Spiorę cię, że) popamiętasz ruski miesiąc“.

105. **Milczeć**. Dod. z *Noworocznika litewsk.* na r. 1831., s. 6. (wiersz D. Orlickiego): „Będę milczał, jak wryty“. — Dod. z Mickiewiczowego przekładu ustępu „Don Karlosa“ w. 272.: „milczeć, jak skała“. — Dod. z „Pytań i odpowiedzi“ J. hr. Borkowskiego: „milczeć, jak turecki święty“. — Dod. z wiersza Cz. Jankowskiego „Za dni Cezarów II.“ zwrot: „milczący, jak noc“.

106. **Mleko**. Dod. z „Kapryśnej“ W. Bełzy zwrot: „(Pogroziła na mnie zlekka) A ptasiego czy dasz mleka? (I rozśmiała się)“.

107. **Młyn** 2. Prw. *Tetm. Zaw.* 70.: „(Nawet mi nic nie mówił Daniel Ryży, | Choć on, jako młyn, co nasypią, miele“ t. zn. powtarza plotki.

108. **Modlić się** 5. tekst główny == *Wiśła* VIII., 253.: „Oj, matko, matko! modlicie się pod figurą, a macie djabła za skórą“ (Zza krakowskich rogatek).

109. **Mruczeć** 3. Odm. dawniejszą od podanych u A. a zawiera *Bar.* 77.: „Jakci mruczy, by niedźwiedź, chodzący po lesie“.

110. **Mucha** 39. Prw. w wierszu „Zdradzie domowego“ (*Zab. przyj. i pożycz.* 1775. XI., 171.): „Stawa mu (wydruk. błędnie: snu) mucha, jak mówią, wielbłądem“.

111. **Myśleć** 6. Aleksander Chodźko w poemacie „Deraże“ II. (Poezje 1829., s. 149.) pisze: „I o niebieskich marzyć migdałach“. Prw. w „Julci“ J. Borkowskiego: „o niebieskich migdałach myślała“, a w „Posłuszeństwie“ J. Korzeniowskiego zwroty: „marzenie o niebieskich migdałach“ i: „myśleć o niebieskich migdałach“.

112. **Nauka** 20. Odm. w „Zającu i czajce“ J. K. Pajgerta: „Niech nieidzie w las nauka!“

113. **Nić** 8. Odm.: „Po nitce do kłębka“ stanowi napis powieści Kaź. Chłędowskiego, wydanej w Krak. 1872. r.

114. **Niedźwiedź** 7. Odm. *Pr. liter.* 1838., 145.: „Kto jedzie na niedźwiedzia, niech sobie łóżko gotuje, a kto na wieprza, grób“. — Dod. *Tetm. Zaw.* 99.: „Niedźwiedź jest niedźwiedziem, | A kupie wilków nieda przecie rady“.

115. **Ogar**. Przedruk. też z *Gospod. jezd.* (1690). w *Pr. liter.* 1838., 145. Zwracam uwagę, że wyr. *zwajcza*, należy poprawić na *zwajca*, co powstało ze *zwałczy* taksamo, jak *rajca* z *radzcy*.

116. **Ojciec** 6. Odm.: „Jaki ociec, takie syćko“ w Orkana Now. 85.

117. **Oko**. Dod. z „Ziemi i gwiazd“ J. K. Pajgerta zwrot, znany powszechnie: „Choć oczy wykoł, (nic widzieć niemożna)“. — Z Litwy znam ustnie wyrażenie: „oczy małe, jak u słonego zająca“, używane o człowieku, któremu oczy kleją się do snu.

118. **Osiek** 7. Prw. *Bar.* 389.: „Toć tam właśnie, jak w Osieku, sprawa“.

119. **Osieł**. Dod. *Pap. K.* LXIX., 19: „Osieł niesie, rozumie: stanie Bóg za szkodę“.

120. **Padać**. Dod. z Orkana Now. 41.: „(A od czego przysłowie:) Tak będzie, jak padnie?“

121. **Pan** 28. (i 84.) Prw. *Pap. K.* XXXII., 44.: „(Mający na pamięci, co Chrystus powiedział:) Dwoma się pany bawić źle, by każdy wiedział“. — 162. (bez źródła u A.) = Mick. „Pani Twardowska“ w. 99. — 253. Odm. w wierszu „I my!“ Cz. Jankowskiego: „Hej, po cholewach pana znaj!“ — Dod. *Pap. K.* LXIX., 39.: „Już pan, już ma i rozum, gdy ma skarbów wiele“, co dziś wyrażają zwykle krótko: „Ma pan rozum!“

122. **Paryż** 1. Odm. w „Mowie kwiatów“ J. Borkowskiego pod h. *Hreczka*: „I w Paryżu niezrobiją z kaszy ryżu“ (Pisma I., 413).

123. **Pić** 38. Prw. *Bar.* 154.: „Wyszę ja ją, jak gębką“.

124. **Piec** 4. Odm. w Załuskiego *Z. R.* III., 456.: „Kto lega | W piecu, taki ożogiem drugich zwykle sięga“. — 11. tekst gł. figuruje jako napis powieści Stan. Ch(rzanowskiego) w *Tyg. liter.* Pozn. 1844—45. R. VII.

125. **Piekarski**. Brzmienie: „pleciesz waść, jak Piekarski na mękach“ wraz z próbą wyjaśnienia powstania tego przysł. mieści się w powieści D. Magnuszewskiego p. n. „Zemsta panny Urszuli“.

126. **Pieprz** 6. W Szopce krak. I., 7. odm.: „Bo ułanów niebyło, aż kędy pieprz rośnie“.

127. **Pies** 100. W Ezopie łacińskim (nie greckim) jako sens moralny bajki 2. *De lupo et agno* (O wilku i jagnięciu) czytamy: „Vetus dictum est: Ut canem caedas, facile inveniri baculum“, co jakiś Czech w średniowieczu przełożył tak: „Staré přísloví jest: Aby (= abys) psa bil, snadno se muž najiti kaj (= kij)“. Prw. Truhlárza „Ezopové fabule“ 1901., 373—4. —

184. Odm. „Z siwą głową do kobiety, jak do psa z jeżem“ czytamy w art. „Granice młodości“ (*Słowo polsk.* 1905., nr. 221., str. 9., łam 3.) — 290. Zwrot to znany też w Niemczech dolnych, bo w poemacie Fr. Reutra p. n. „Hanne Nüte“ czytamy raz: „Doch der ist selber auf den Hund“, drugi: „Denn geht sei gänzlich vör de Hunn“, a w dziele jego „Ut mine Festungstid“ podobnie: „dat...wi alltausamen vör de Hunn' gahn müssten“ t. zn. że my wszyscy razem musimy zejść na psy.

128. **Piękny** 3. Odm. w wierszu „Skała w ogrodzie“ J. K. Pajgerta: „Jak róża! krew a mleko! hoża, samo zdrowie“.

129. **Pijany** 30 Karol Sienkiewicz w wierszu p. n. „Podolanka“, napisanym w Paryżu 1836. r., a wydrukowanym w jego „Pismach literackich“ (Paryż 1864., 345.) wyraża się: „Już jak Bela sprawnik pian“. — Dod. *Bar.* 65.: „pijany, jak bączek“ (prw. Upić się 7.) — Dod. również z *Bar.* 44.: „Pijany, jak dudy“ (prw. *Upić się* 12.).

130. **Pilnować** 8. Prw. w „Pieśni Mojżesza przed zejściem jego“ J. K. Pajgerta: „pilnował, jak żrenicy w oku“.

131. **Piotr**. Znanego zwrotu „miała Pietra“ (= bała się, *Wiśła* VIII., 255.) niema u A.

132. **Polak** 35. W *Tygodniku wileń.* z r. 1818. odm.: „Mądry po szkodzie“.

132. **Polska**. Dod. z art. „O rządzie polskim“ (*Goniec krak.* 1831., nr. 207., s. 796.): „Starodawne przysłowie: „Polska nierządem stoi“.

134. **Popiel** 3. Odm.: „Polować, jak król Popiel“ *Pr. liter.* 1838., 145.

136. **Posel**. Dod. z wiersza F. Zabłockiego p. n. „Kupido więzien“ (*Zab. przyj. i pożyt.* XI. 1775., 287.): „(Zgoda na to — krzyknie rada) Próżny poseł nic nienada“ t. zn. nic niewskóra, nic niewart poseł z rękoma próżnymi.

136. **Pościełać** (!). Odm. w „Mowie kwiatów“ J. Borkowskiego pod h. *Śnitka* (Pisma I., 425.): „Jak kto sobie pościele, tak się wyśpi“.

137. **Powiedać**. Dod. *Papr. K.* LXVI., 19—20.: „Takżeć też, bracie miły, u nas powiedają: Niepowiedaj tym nowin, co cię niesłuchają“.

138. **Pójść** 8. Odm. w „Zemście panny Urszuli“ Magnuszewskiego (rozdz. V.): „wraca, jak zmyty“.

139. **Prawda** 43. *Gem.* też jako napis dziełka Józefa Zaleskiego, wydane w Lwowie 1848. r.
140. **Prawo**. Dod. ze Stopki XIII.: „Myśliwskie prawo krótkie“, t. zn. niema co długo się namyślać.
141. **Prosię**. Dod.: „Od prosiątka do cielątka“ (Sieroszewski, Latorośle 63).
142. **Prosty**. Dod. z „Wyspy garbatych“ J. K. Pajgerta: „(Smukłej postaci) prostego, jak jodła“ i niżej: „jak jodła wysmukły“.
143. **Przepaść** 2. Odm. z pod Ciężkowic (*Wisła* VIII., 105.): „Przepadł — kamień — woda i niema!“
144. **Przeskoczyć** 2. *Now.* 61. też jako napis art. Seweryny Pruszkowej (*Dzwon literacki* 1847. Odz. II. t. II.) Odm. ludowa w Stopce XXVII.: „No, bo juści zwyczajnie niebedzies grął i gądął *hop!*, jaz przeskoczys“. Prw. w *Pokłosiu* 1853. r. II., 90.: „Starzy jednak nam mówili... Że ten haniebnie się myli, | Kto, nim przeskoczy, hoc! krzyczy“.
145. **Rak** 17. Dygasiński w „Godach życia“ s. 29. pisze: „(byłto jeden z takich, co się o nim mawia): Słyszysz, jak trawa rośnie, i wie, gdzie raki zimują“ (prw. *Słyszeć* 11.).
146. **Rok** 15. Odm.: „Nie tak szkodzą lata, jak szarapata“ podał mi dr. St. Eljasz-Radzikowski, jako znaną na Podhalu w wieku XVIII.
147. **Rosa**. Prw. w wierszu Z. Przesmyckiego „Szumi drzewo“: „Precz żal, że oczy nam, | Nim dojdziem szczęścia bram, | Już rosa powyjada“.
148. **Rozum** 54. Odm.: „dmie, jakgdyby wszystkie pozjadał rozumy“ w „Liście do E. B.“ J. K. Pajgerta. — 90. Tekst, podany z Modrzewskiego, jest przekładem niepełnym wiersza Terentjusowego w „Formjonie“ (Il. 4., 14.): „Quot homines, tot sententiae, suus cuique mos“, co w „Ezopowych fabulach“ J. Albin przełożył po czesku: „Kolik hlav, tolik rozumu“ (Truhlárz j. w. s. 318.).
149. **Równy** 2. Odm. *Pap. K.* XLV., 19.: „(mieć one przypowieść uczciwą na pieczy, | Iże) równy z równego weseli się zawždy“. Jestto przekład łac.: „Similis simili gaudet“.
150. **Ryba** 40. i 34. (prw. Sieć 3.) W „Napomnieniu polskiemu ku zgodzie“ Stan. Łaskiego z r. 1545. (prw. *Pamiętnik liter.* 1904. III., 410.) czytamy: „Jedno mie odwodzi násze przysłowie polskie, by kto rzekł, iż przed siecią ryby łowię“.

151. **Samotny.** Dod. z „Klarnetu“ J. Borkowskiego: „(w domu siedzę) samotna, jak sowa“.

152. **Sas** 1. Sienkiewicz w odcinku *Gazety polskiej* (Warsz.) z r. 1875. pisze: „jedni chcemy iść do lasa, drudzy do Sasa“. Jak tu błędnie pojęto „Sasa“, taksamo Adalberg, znający właściwe znaczenie wyrazu tego, który należy pisać przez małe s, fałszywie umieścił to przysłowie pod imieniem własnym Sas. — 7. Brak źródła u A.a; otóż M. Witanowski (ZWAŁ XVII., 15.) przytacza to przysł. — z domyślnym podmiotem: chłop — jako powtarzane dziś jeszcze przez lud wsi Stradomia pod Częstochową.

153. **Sądzić** 6 Odmiankę, dawniejszą i źródłem i brzmieniem od podanych u A.a, czytam *Pap. K.* LIX., 26.: „Chceszli, byś sądzon niebył, niesądz sam drugiego!“

154. **Sąsiad** 27. Odm. w „Instynkcie“ F. Zabłockiego (*Zab. przyj. i poz.* 1775. XI., 388.): „(niech świadczą) sąsiedzi, | Co według dawnej gadki widzą, jak kto siedzi“.

155. **Sen** 10. Odm. *Bar.* 469—70.: „(Dawno mówią a dobrze, że) każdy sen mara, | A Pan Bóg zaś sam sobie najlepsza ofiara“. Prw. też w „Orłach z Herburtów“ Leszka hr. Borkowskiego (*Pr. liter.* 1838.) wiersz: „Sen nie wiara, pusta mara“. Już Rzymianin nazywał *somnia* — *nugula* od *nugae*, bzdury (prw. uwagi G. Landgraфа w *ALL* IX., 398. i X., 278., oraz W. Heraeusa tamże X., 514.) Niemiec powiada: „Träume sind Schäume“.

156. **Serce** 8. Prw. w Słowackiego „Balladynie“ II. 1., 8.: „(Wiesz mi, że cię szacuję), co w sercu, to w gębie!“ -- Dod.: „Serce i praca człeka z bogaca“, które stanowi drugi tytuł książki Stan. Kowalskiego „Wędrówek studenta“, wyd. w Samborze 1853. (Prw. Praca 43.) — Dod. z „Marylki“ (1849.) G. z G. Puzyniny: (zadecydowała, jako się to wszystko zakończy) w sercu, na kobiercu“ (prw. Miłość 4.).

157. **Siedzieć** 33. A. podał jako tekst gł. brzmienie: „Siedzi, jak kozieł w kapuście“ bez źródła; do tego jako odm. przytoczył z Reja *Żw.* II., IV.: „Siedzi, jako kozieł z zawieszoną brodą, ani o czym dobrym nie myśli, jedno tylko jako kozieł o kapuście“. W tekście tym należy rozróżnić dwa przysł., jedno: „siedzi, jako kozieł z zawieszoną brodą“, drugie: „myśli tylko, jak kozieł, o kapuście“, czego A. nieuczynił. — 35. Odm. *Ref. Żw.* II., III.: „siedząc tak, jak jakie malowane drzewo, a we-

wnątrz spróchniała“. — 46. Prw. w Słowackiego „Beniowskim“ I., 639.: „Jak na kazaniu siedziała sanskryckim (A potym dała mi w sam łeb Witwickim)“. — 69. Odm. pełniejsza w *Zab. przyj. i poź.* 1775. XI., 192.: „(Musi tedy człek) siedzieć, jak sęp zachmurzony“. — Dod. z „Ambarasu“ J. Borkowskiego: „Siedzi (przy niemej pannie), jak piec malowany“. — Dod. *Rej. Zw.* II. proem.: „(Boć lepiej, kto cudzemi przypadki się karze, | Niźliby tak sam) siedział, jako gil na wsparze“.

158. **Siwy** 4. W *Monitorze* nrze 9. z roku 1772. pisze Krasicki: „tandem pojałem siwiuteńką, jak gołąbeczka“. Zdanie to we francuskim piśmie *Le Spectateur*, z którego przełożono ten ustęp, brzmi: „qu'elle est devenue aussi grise, qu'un chat“ (prw. *Pamiętnik liter.* 1904. III., 284.).

159. **Skakać** 11. Już w starym wierszu czeskim o Nikim (ang. Nobody, łac. Nemo) czytamy w w. 86.: „w tanci jako koza skacze“ (Bolte w *Arch. sl. Phil.* XVIII., 129.).

160. **Skoki** (niema u A. = nogi zajęcze). Tu należy zwrot łowiecki: „skoki przypiekać“ t. zn. nieznać myślistwa (*Pr. liter.* 1838., 145.).

161. **Skorupa** 2. Odm. pod h. *Tykwa* w „Mowie kwiatów“ J. Borkowskiego (Pisma I., 428.): „Czym się skorupka za młodu napoi, tym na starość trąci“.

162. **Słodki**. Dod. z balady „Darów“ J. K. Pajgerta: „Jak letnia rosa, słodki w pokoju“.

163. **Słuchać** 5. Odm. ludową ze Sromowiec wyżnich (w Nowotarskim) podaje Janczyw *MPKJ* (= Materiały i prace komisji językowej Akad. Um) I., 70—1. pod h. *gany*: „fto swuho pode ścany, tən vyswuho sfoje gany“.

164. **Służyć**. Dod. *Rej. Żw.* I., IX.: „(Bo to stara przypowieść: Satis petit, qui bene servit, t. j.) mało mu trzeba prosić, kto pilnie służy“.

165. **Smarować** 1. I w wydaniu „Facecji“ z r. 1717. znajduje się to przysł. w brzmieniu „Żartów“, a nie w odm. „Facecji“ z r. 1650. (prw. *Arch. slav. Phil.* V., 431.).

166. **Smorgonie**. Dod. z „Niedźwiadka“ Fr. Morawskiego: „(Żaden) smorgoński niedźwiadek | (Ani się umył do niego)“.

167. **Smutek**. Dod. ze *Stopki* 54.: „Cłekowi ze smutke wnuku (= we wnętrzu) to tak nijak żyć, jako niedźwiedziowi z kulkom w brzuku“.

168. **Sobótka**. Taksamo, jak do Sasa 7., źródłem A. a był widocznie Witanowski (ZWAK XVII. 3., 41., gdzie z okolicy Częstochowy podano to przysł., tylko pisownią nieco odmienną, bo—om zam.—q). Nieinaczej J a k ó b św. 13. i A g n i e s z k a św. 15.

169. **Sowa**. Dod. z „Wyprawy po żonę“ J. Korzeniowskiego (Dzieła V., 262.): „Jak poprosisz sowę w taniec, nienastępuj jej na palec!“

170. **Spać** 21., 29. i 30. Prw. niem.: „Du hast geschlafen, wie 'n Maulwurf“ (Frenssen, Jörn Uhl r. XXIV.). — Do 30. prw. w „Ut mine Festungstid“ F. Reutra: „(dcr legen drei Boots-knecht up un) slepen as de Rotten“ t. zn. spali, jak szczury Podobnie mówi Tyrolczyk: „Schläfa, wi 'a Rätz“ (ZVV VII., 202.) Prw. też nazwy romańskie szczura: hiszp. *liron* „Schlaf-ratte“, portug. *leirao* „Siebenschläfer“, o których rozprawia G. Gröber w ALL II., 439. — Dod. z Orkana Now. 24.; „Śpi, jak Poniezus po wiecerzy“.

171. **Sparzyć się**. Prw. w „Biesiedzie i uroczyści“ (180.) G. Puzyniny: „Bolesław, sparzony mlekiem, i na wodę dmuchał“. Odm. *Knap*. 396. podaje J. Borkowski w „Mowie kwiatów“ (Pisma I., 422.) pod hasłem: *Pokrzywa głucha*. Uwagi godny odpowiednik znajduję w zwrotce sanskryckiej, którą O. Böhtlingk podał pod l. 2855. wyd. II. swego zbioru „Indische Sprüche“ (t. II., s. 132.) z Hitopadeśi: „Bâlah pâjasadagdhodadhjapi phûtkrtja bhakszajati“ t. zn. dziecko, sparzywszy się mlekiem gotowanym, i na kwaśne dmucha, zanim je jeść pocznie. Dzisiejsi zaś mieszkańcy Malty powiadają: „Yl kelb yl mysmût koll ylmae jydannâh maskhûn“ t. zn. pies, który się sparzył, uważa każdą wodę za gorącą (prw. Sandreczkiego w WZDMG t. XXXIII, 241.).

172. **Spółka** 3. Odm. pierwsza główna (bez nawiasu) stanowi napis art. Piotra z Sosnowej Wólki w *Kronice rodz.* 1883., 257—60.

173. **Stać** 17. Prw. w „Tryumfie miłości“ tłum. z franc. przez A. Piaseckiego (*Zab. przyj. i poź.* 1775. XI., 94.): „sta-nęła, jak wryta“. Wtymże piśmie i tomie s. 228. J. Szymanowski w „Sielance“ pisze: „Stanąłem, jak wryty“. Odyniec w legiendzie p. n. „Jałmużna“ (*Wanda* 1825., 206.) mówi: „Jak wryta, na miejscu stała“. Matuszewski w „Zbiorze wierszy“ 1803., 116. w wierszu p. n. „Derwisze i kaczką“ pisze: „stoi,

jak wryta“; Kraszewski w „Biografii sokalskiego organisty“, (*Noworocznik litew.* 1831., 191.): „stał, jak wryty“, a Magnuszewski w „Zemście panny Urszuli“ r. V. podobnie: „stanął... jak wryty“.

174. **Starość** 15. Taksamo mówią na Rusi węgierskiej: „Starist' ne radist“ (*EZb* II. II., 37.).

175. **Stodoła** 13. Odm. w Załuskiego *ZR* III., 456: „Z pustej stodoły nocne wylatują sowy“ (o głupcu).

176. **Stół** 5. i 11. My siadamy na dwu stołkach, Rusin węgierski na dwu koniach: „Ne moż razem na dwóch koniach sydity“ (*EZb* II. II., 37). — Do 11. prw. *Zab. przyj. i pożył.* XI., 27.: „(I co, jak żyją,) na dwu stołkach siedzą“.

177. **Strach**. Niema u A.a pod tym hasłem znanego zwrotu o brzydkiej kobiecie: „strach na wróble“. Odnajduję go też w poemacie „Hanne Nüte“ F. Reutra: „so 'n olles Schätzchen..., de 'n in de Arwten setten kann“ t. zn. taką starą lubkę, którą można postawić między grochem, jak objaśnia komentarz: jako strach na wróble (przysłowiowe).

178. **Strzec** 2. Prw. w „Julci“ J. Borkowskiego: „Jak oka w głowie strzegę“. I Fr. Morawski w „Dworcu swojego dziadka“ pisze: „Jak gdyby oka w głowie, strzeże dziewcząt cnoty“. Odpowiednik czeski tego zwrotu znajduję w noweli Świętopętka Czecha p. n. „Hůl P. K. Swieteckého“ (Laska p. K. Światckiego): „já ji budu opatrowati, jak oko w hlawie“, tamże dalej: „Chci ji opatrowati, jako swou zrzítelnici“.

179. **Strzeżony**. Odm. *Flor.* też w F. Morawskiego bajce p. n. „Kot i szczur stary“.

180. **Studnia**. Dod. z „Sekretu“ F. Morawskiego: „Mnie co powiedzieć, jakby w studnię wrzucić“.

181. **Suknia** 17. Odm. w „Janie z Tęczyna“ (r. XIX.) Niemcewicza: „Strój nieczyni człowieka“.

182. **Swój** 37. i 45. łączy odmianka u Stopki VIII.: „Ciągnie ta wej swój do swego i rad go widzi“.

183. **Syty** 3. Prw. węg.-ruskie: „Sytyj hołodnomu newirył“ (*EZb* II. II., 37).

184. **Szkoła** 2. Prw. w „Prawach szkolnych“ czeskich z r. 1638., ogłoszonych przez dra J. Karáska w czp. *Wiestník czeských profesorů* X., 10.: „O to, co se we szkole dieje a dielá, wen nikda k jinszím toho at' newynászej (rozum. žacy)“.

185. **Szlachcic** 22. *Skrup.* Taksamo Wójcicki *Pr. liter.* 1838., 199.

186. **Szymona i Judy św.** 2. i 7. Prw. czeskie horzyckie przysł.: „Szimona a Jůdy vyhání hlídáče z bůdy“, a z nrmi 3—4., 6. i 8.: „Szimona a Jůdy zima leze z půdy“ i „Szimona a Jůdy bude zima wszudy“ (*NSOH* 205). — Do 6. odm.: „Na świętych Szymona i Judy trza się spodziewać śniegu i grudy“ *ks. Sarna* Pow. krośń. 120. Odm. stradomska: „Na świntego Szymona i Judy trzeba się spodziewać śniegu i grudy“ (*ZWAK* XVII. 3., 44.).

187. **Ślepy** 10. Prw. chorwackie: „Med'u ćoravijem tko ima jedno oko, meću ga za cara“ i łać.: „Inter vaccas bos est abbas“ (*RJA* XXXI., 129.).

188. **Śmierdzieć** 3. Słowieniec Erjawec, który w Senożeciach zapisał wyraźnie przysł.: „smrdí, kot càp“ (*LMSl* 1879., 135.), niebyłby powiedział, że niezna znaczenia wyr. *cap*, gdyby był znał przysł. nasze.

189. **Światło.** Odm.: „Kto pod korcem niekrył świecy“ w wierszu A. Niemojowskiego „Kiedy kłamią“.

190. **Święty.** Dod. *Rej Żw.* II., II.: „to już tam vix iustus salvabitur, ledwo się święty wybiega“.

191. **Taniec.** Dod. *Rej. Żw.* I., IX.: „trudno tego, powiedają, do tańca ciągnąć, kto nierad skacze“.

192. **Tonący.** Odm. *Gem.* też w „Odpowiedzi na list szlachcica do Metternicha“ (1846.) F. Morawskiego (*Pisma* IV., 183.). Duić podaje w *ZJSl* I., 287. odpowiednik chorwacki: „Utopljenik se i za slamku vata (= chwata, chwyta)“.

193. **Trafić** 10. *Ks. Poczobutt* w liście z 4. VII. 1792. (*Kwart. histor.* XVII., 35.) pisze: „(wizytator... udał się do Mińska i) trafił z deszczu pod rynnę“.

194. **Trzymać** 17. Przytoczone z *Reja Żw.* II., II. brzmienie należy poprawić: „Dzierż się tego mocno, jak pijany płota“. — Dod. z odcinka Sienkiewicza w *Gaz. pol.* (Hösick, S. jako fejetonista s. 179.): „(Prawdziwy to motyl): tu ją trzymasz, tu jej niemasz“.

195. **Twardy.** Dod. z „Radziwiłła Sierotki“ Fr. Morawskiego: „Z niego (t. j. R. Sierotki) to stare poszło przysłowie: Jakgdyby kalwin. tak twardy“.

196. **Tykwa** (niema u A.) P. Chmielowski w „Dziejach krytyki liter. w Polsce“ s. 60. podaje ze Stan. Herakljusa *ks.*

Lubomirskiego „Rozmów Artaksesa i Ewandra“ (1694.) ustęp : „Tylko tego czekać, żeby litery, wzięwszy duszę, albo skakały jeszcze po arkuszu, albo z tym w tykwy poszły, co je czyta“ i w uw. 4. objaśnia : „w tykwy pójść = zacząć bójkę“. Widocznie to humorystyczny zwrot przysł., oparty na przystosowaniu słowa *tykać* do *tykwy*.

197. **Uciekać.** Dod. z Załuskiego *Z R III. Addit. 2.*: „uciekała chyża, | Jako pokusa, gdy się złęknie krzyża“.

198. **Umarły 4.** (i 2.) Prw. *Appendix gnomiam*, wyd. przez L. Sternbacha (*RAU XX.*, 44. pod l. 110.): „*Ἀχάριστον εὐεργέτην καὶ νεκρὸν μυρίζειν ἐν ἴσῳ κεῖται*“. Tosamo podają *Excerpta Parisina* (tamże s. 69. pod l. 2.) jako zdanie Plutarchosa, któremu też pod l. 23. przypisano tu odmiankę : „*Οὐτε παρὰ νεκροῦ ὀμλίαν οὔτε παρὰ φιλαργύρου δεῖ χάριν ἐπιζητεῖν*“.

199. **Umrzeć 11.** (prw. *Młody 27. i 33.*). Taksamo Tyrolczyk mówi : „Di Alta müassan und die Junga könda stearba“ (*ZVV VII.*, 201). — Dod. z *Wisły VIII.*, 264.: „Kto dla kogo stworzony, to dla tego umrze“.

200. **Umykać.** Dod. z „Wieczoru cz. przypadków peruki“ J. I. Kraszewskiego (*Noworocznik litew. 1831.*, 294.): „Zmykał, jak najęty“, zwrot znany powszechnie. — Dod. z Szopki *krak. I. 5.*: „Umyka... jak zmyty“.

Dr. Franciszek Krček.

Muszyna w powiecie Nowo-Sądeckim.

Napisał

Fr. J. Tryszczyła.

1. Położenie miasteczka.

Jadąc do Krynicy, perły naszych zdrojowisk polskich, przejeżdża się przez małe miasteczko Muszynę. Leży Muszyna w kotlinie, będącej przedłużeniem doliny „Spiskiej“, w miejscu, gdzie Poprad robi przełom wśród Karpat. Miasteczko otoczone wzgórzami, a z dwóch stron wyższymi pasemkami Karpat, jak „Malnikiem“ i „Kodziejówką“ (nazwy miejscowe).